

TFRS 9 Kapsamında Finansal Araçlara İlişkin Değer Düşüklüğü Karşılıkları ve Bankacılık Sektöründeki Uygulaması

Kamu Gözetimi Kurumu

Ercan AVUL

- TFRS 9, Değer Düşüklüğü Hükümleri
- TFRS 9 & Karşılıklar Yönetmeliği
- TFRS 9 & BASEL
- Modellerde Dikkate Alınması Gereken Hususlar
- Değerlendirme
- Beklentiler

Değer düşüklüğü hükümlerinin amacı nedir?

- «Değer düşüklüğü hükümlerinin amacı, ilk defa finansal tablolara alınmasından bu yana kredi riskinde önemli artışlar olan tüm finansal araçlar için - bireysel ya da toplu olarak - makul ve ileriye yönelik olanlar da dâhil desteklenebilir tüm bilgiler dikkate alınarak ömür boyu **beklenen kredi zararlarının** finansal tablolara alınmasıdır» (TFRS 9, paragraf 5.5.4).

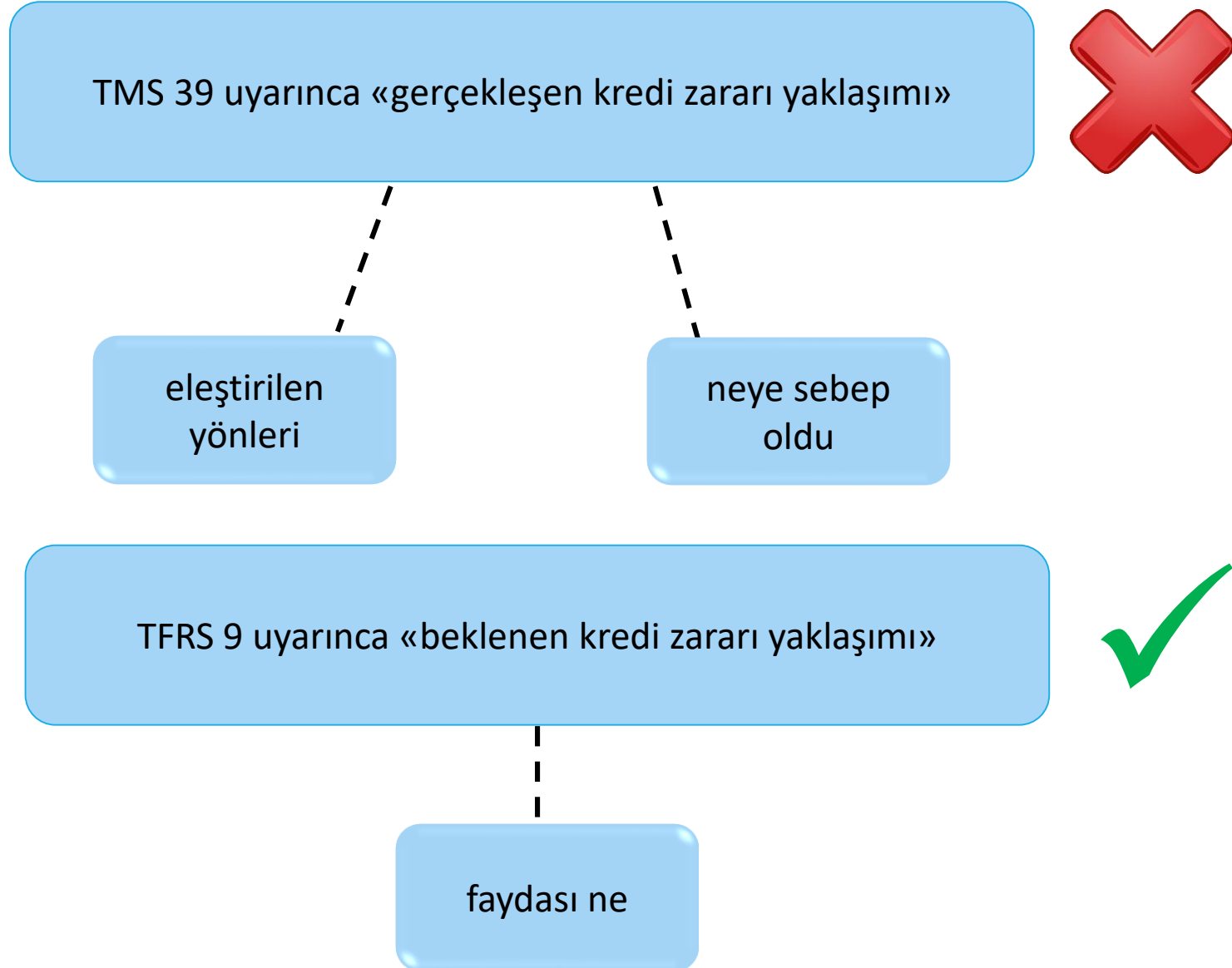
Kredi Zararı Nedir?

- Sözleşme uyarınca gerçekleşmesi gereken nakit akışlarının tamamı ile işletmenin **tahsil etmeyi beklediği** nakit akışlarının tamamı arasındaki farkın etkin faiz oranı üzerinden hesaplanan bugünkü değeridir.

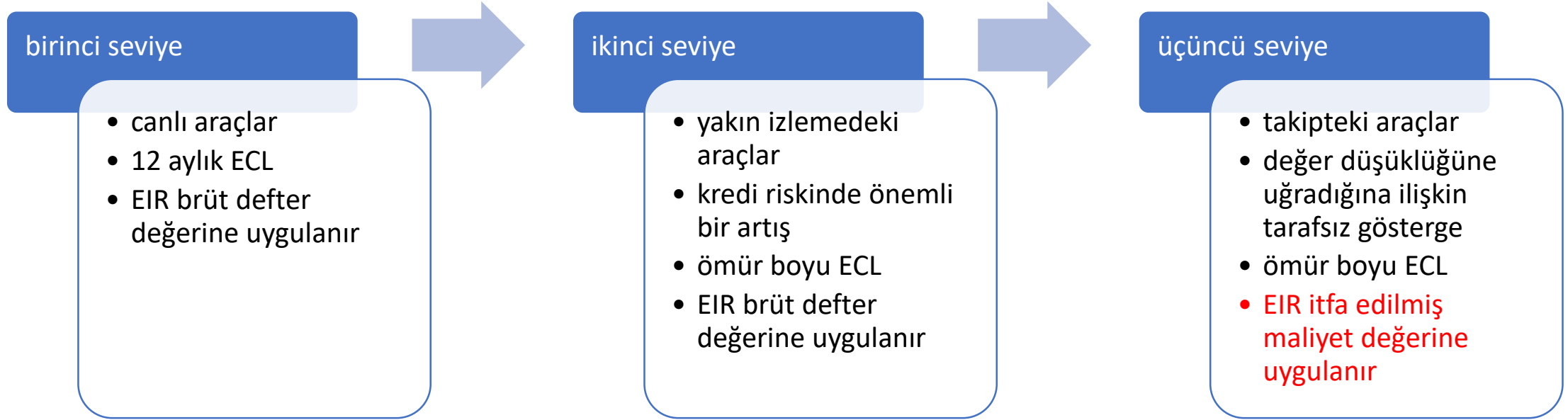
Beklenen Kredi Zararları (Expected Credit Losses/ ECL) Nedir?

- Kredi zararlarının, ilgili temerrüt risklerine göre ağırlıklandırılmış ağırlıklı ortalamasıdır.

Neden İhtiyaç Duyuldu ?

Genel Yaklaşım Nedir?

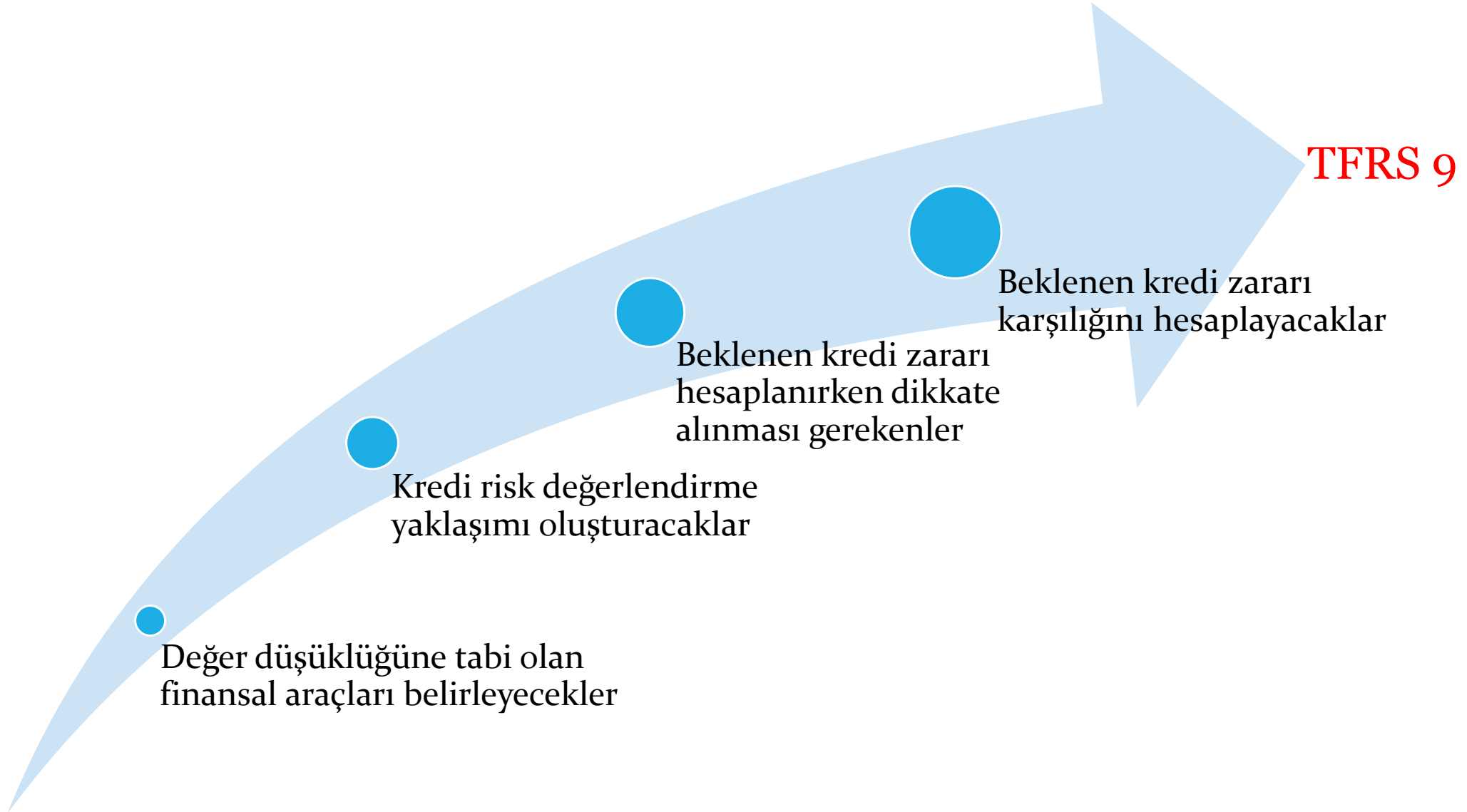
- **Ömür boyu beklenen kredi zararı:** Finansal aracın beklenen ömrü boyunca gerçekleşmesi mümkün tüm temerrüt durumlarından kaynaklanan beklenen kredi zararlarıdır.
- **12 aylık beklenen kredi zararı:** Ömür boyu beklenen kredi zararlarının, raporlama tarihinden sonraki 12 ay içinde finansal araca ilişkin gerçekleşmesi mümkün temerrüt hallerinden kaynaklanan beklenen kredi zararlarını temsil eden kısmıdır.

Kur Değerlemesi

İşletme TMS 21'e göre parasal kalem olan ve yabancı para cinsinden gösterilen finansal varlıklara ve finansal yükümlülüklerle TMS 21'i uygular. TMS 21, parasal varlıklardan kaynaklanan kur farkı kazanç veya kayıplarının, **kâr veya zarar olarak** finansal tablolara alınmasını gerektirir.

TMS 21 kapsamında kur farkı kazanç veya kayıplarının finansal tablolara alınması açısından, yönetimin iş modeli ve finansal aracın nakit akış özelliklerine göre gerçeğe uygun değer değişimi diğer kapsamlı gelire yansıtılarak ölçülen bir finansal varlık, parasal kalem olarak dikkate alınır. Dolayısıyla bu tür bir finansal varlık itfa edilmiş maliyeti üzerinden ölçülen yabancı para cinsinden bir varlık gibi değerlendirilir.

İşletmelerin Yapması Gerekenler Neler?

Değer Düşüklüğüne Tabi Olan Finansal Araçlar

İtfa edilmiş maliyeti ile ölçülen finansal varlıklar veya GUD farkı diğer kapsamlı gelire yansıtılarak ölçülen borçlanma aracı niteliğindeki finansal varlıklar

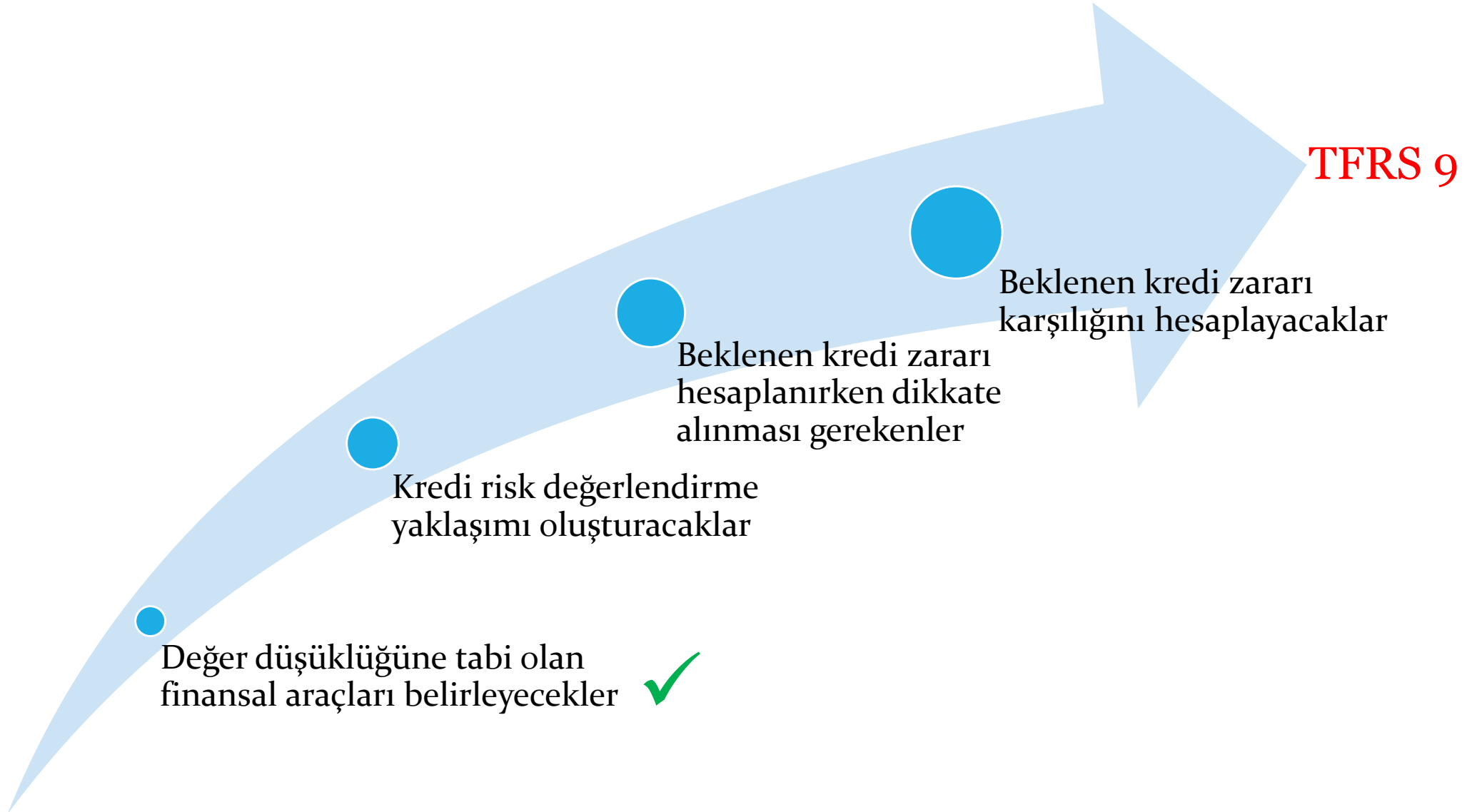
TMS 17 kapsamında yer alan kira alacakları

TFRS 15 uyarınca muhasebeleştirilen sözleşme varlıkları

GUD farkı kar veya zarara yansıtılarak ölçülmeyen kredi taahhütleri

TFRS 9 kapsamında yer alan ve GUD farkı kar veya zarara yansıtılarak ölçülmeyen finansal teminat sözleşmeleri

İşletmelerin Yapması Gerekenler Neler?

Kredi Risk Değerlendirme Yaklaşımı

PD karşılaştırması

- ilk kez finansallara alınırken belirlenen PD
- raporlama dönemi sonu itibarıyla belirlenen PD

Risk karakteristikleri

- vadesi, başvuru skoru, davranış skoru, limit kullanımı, gecikme bilgisi vb.

Sınıflandırma kriterleri

- kredi riskindeki önemli artış tanımı
- temerrüt tanımı

Basitleştirilmiş yaklaşımlar

- raporlama tarihinde düşük kredi riskine sahip olanlar
- ticari alacaklar, sözleşme varlıkları ve kira alacakları

12 aylık PD & Lifetime PD ?

temerrüt eğilimlerinin finansal aracın beklenen ömrü boyunca belirli bir zamana yoğunlaşmadığı,

12 aylık PD

anapara ve/veya faiz ödemelerinin ödeme planında eşit bir şekilde dağıldığı finansal araçlar için

Aşağıda sıralanan durumların varlığı halinde ise, 12 aylık PD değerinin kullanılması uygun **olmayacaktır**:

- Finansal araçla ilgili sözleşme şartlarının sadece gelecek 12 aydan daha sonraki bir zamanda önemli bir ödeme yapılmasını gerektirmesi
- İlgili makroekonomik veya krediyle ilişkili diğer faktörlerde 12 aylık temerrüt riskinde yeterli derecede yansıtılmayan değişiklikler meydana gelmesi
- Krediyle ilişkili faktörlerdeki değişikliklerin sadece finansal aracın 12 ayın ötesine geçen kredi riskinde etkisinin olması

Makul ve Desteklenebilir İleriye Yönelik Bilginin (MDİYB) Önemi

İşletme kredi risk değerlendirmesinde PD değerlerini karşılaştırır ve aşırı maliyet veya çabaya katlanılmadan elde edilebilen, ilk defa finansal tablolara alınmasından bu yana kredi riskindeki önemli artışların göstergesi olan makul ve desteklenebilir bilgileri dikkate alır.

Makul ve desteklenebilir ileriye yönelik bilginin aşırı maliyet veya çabaya katlanılmadan elde edilebilmesi durumunda kredi risk değerlendirmesinde, **sadece vade aşımına ilişkin bilgi üzerinden değerlendirme yapılamayacaktır !!!**

Vade Aşımına İlişkin Önkabul

30 gün & 60 gün

Örneğin; ödemenin yapılmamasının nedeni;

- borçlunun finansal sıkıntıları yerine elektronik para transferinde gerçekleşen bir arızadan
- iş yoğunluğundan dolayı yönetimin, ödeme zamanını unutmasından kaynaklanması gibi.

Temerrüt riskindeki önemli artışlar ile ödemeleri vadeyi 30 günden fazla geçmiş olan finansal varlıklar arasında herhangi bir korelasyon olmadığını kanıtlayan geçmiş bilgilere sahip olunması da önkabulün aksinin ispatlanabilmesine örnek teşkil eden hususlar arasında gösterilebilmekle birlikte bu bilgiler; **vadesi 60 günden fazla geçmiş** olmasına karşın ödemelerin yapılmadığı durumda önkabulün aksinin ispatlanmasında kullanılamayacaktır

Kredi Risk Değerlendirme Yaklaşımı

PD karşılaştırması

- ilk kez finansallara alınırken belirlenen PD
- raporlama dönemi sonu itibarıyla belirlenen PD

Risk karakteristikleri

- vadesi, başvuru skoru, davranış skoru, limit kullanımı, gecikme bilgisi vb.

Sınıflandırma kriterleri

- kredi riskindeki önemli artış tanımı
- temerrüt tanımı

Basitleştirilmiş yaklaşımlar

- raporlama tarihinde düşük kredi riskine sahip olanlar
- ticari alacaklar, sözleşme varlıkları ve kira alacakları

Basitleştirilmiş Yaklaşımlar ***(Raporlama Tarihinde Düşük Kredi Riskine Sahip Olan Finansal Araçlar)***

Finansal aracın raporlama tarihinde düşük kredi riskine sahip olduğunun belirlenmesi durumunda işletme, finansal araçtaki kredi riskinin, ilk defa finansal tablolara alınmasından bu yana, önemli ölçüde artmadığını varsayabilir (opsiyonel).

Şartlar:

- a) Finansal aracın temerrüt riskinin düşük olması,
- b) Borçlunun kısa vadede sözleşmeye bağlı nakit akış yükümlülüklerini karşılayacak güçlü bir yapısının olması ve
- c) Daha uzun dönemde meydana gelebilecek ekonomik şartlardaki ve faaliyet şartlarındaki olumsuz değişikliklerin, borçlunun sözleşmeye bağlı nakit akış yükümlülüklerini yerine getirme gücünü azaltabileceği; ancak bunun gerçekleşmesinin büyük ölçüde beklenmemesi.

Basitleştirilmiş Yaklaşımlar ***(Ticari Alacaklar, Sözleşme Varlıkları ve Kira Alacakları)***

Söz konusu varlıklar için ilk kez finansal tablolara alınmalarından itibaren ömür boyu beklenen kredi zararı muhasebeleştirilmesi yoluyla, kredi riskindeki artışların takip edilme ihtiyacı azaltılmaktadır.

Genel yaklaşım uyarınca kredi risk değerlendirmesi yapılmaksızın zarar karşılıklarının her zaman ömür boyu beklenen kredi zararına eşit tutardan ölçülebileceği finansal araçlar aşağıda sıralananlardan oluşmaktadır:

- a) TFRS 15 uyarınca önemli bir finansman bileşeni içermeyen işlemlerden kaynaklanan **ticari alacaklar ve sözleşme varlıkları**,
- b) Muhasebe politikası olarak, zarar karşılığının ömür boyu beklenen kredi zararına eşit bir tutardan ölçülmesinin tercih edilmesi durumunda, TFRS 15 uyarınca önemli bir finansman bileşeni içeren bir işlemde kaynaklanan **ticari alacaklar ile sözleşme varlıkları** ve
- c) Muhasebe politikası olarak zarar karşılığının ömür boyu beklenen kredi zararına eşit bir tutar üzerinden ölçülmesinin tercih edilmesi durumunda TMS 17 kapsamındaki işlemlerden doğan **kira alacakları**

Değişim veya Yeniden Yapılandırma

Finansal varlığın sözleşmeye bağlı nakit akışlarındaki değişiklik, **mevcut** finansal varlığın finansal **tablo dışı** bırakılması ve ardından **değiştirilmiş** finansal varlığın finansal tablolara **alınması** sonucunu doğurduğunda söz konusu yeni finansal varlık için;

- a. ilk defa finansal tablolara alınma tarihi olarak kabul edilen değişim tarihindeki temerrüt riski ile,
- b. raporlama tarihindeki temerrüt riski

karşılaştırılarak kredi riskinde önemli bir artış olup olmadığı değerlendirilir.

Değişiklik veya yeniden yapılandırmanın finansal varlığın finansal tablo dışı bırakılmasını **gerektirmemesi** durumunda ise finansal varlığın;

- a. raporlama tarihindeki temerrüt riski (değiştirilmiş sözleşme şartları bazında) ile
- b. ilk kez finansal tablolara alındığı tarihteki temerrüt riski (başlangıçtaki, değiştirilmemiş sözleşme şartları bazında)

karşılaştırılır.

Satın Alındığında ya da Oluşturulduğunda Kredi Değer Düşüklüğü Bulunan Finansal Varlıklar

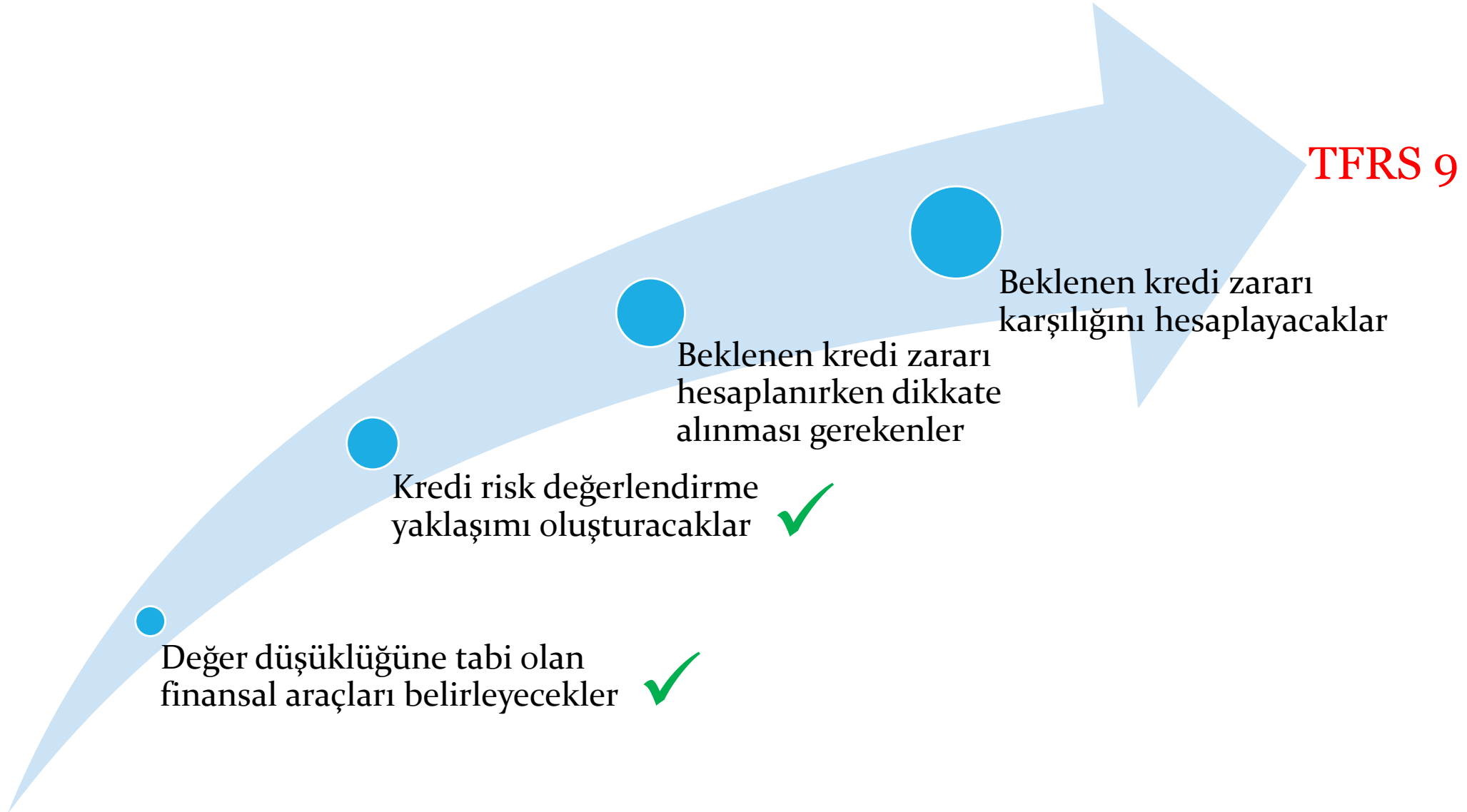
İlk kez finansal tablolara alındıkları tarihte değer düşüklüğü bulunan varlıklardır.

Raporlama tarihinde; satın alındığında ya da oluşturulduğunda kredi-değer düşüklüğü bulunan finansal varlıklar için yalnızca ilk defa finansal tablolara alınmasından bu yana ömür boyu beklenen kredi zararlarındaki toplam değişiklikler zarar karşılığı olarak finansal tablolara alınır.

Her raporlama tarihinde, ömür boyu beklenen kredi zararlarındaki değişikliğin tutarı, bir değer düşüklüğü kazanç ya da kaybı olarak, **kâr veya zararda** finansal tablolara yansıtılır.

Söz konusu finansal araçlar için ilk kez finansallara yansıtıldıkları sırada beklenen kredi zararı muhasebeleştirilmemesinin gerekçesi, bu finansal araçların gerçeğe uygun değerleri üzerinden ilk ölçümlerinin yapılması sırasında zaten söz konusu gerçeğe uygun değerlerinde, beklenen kredi zararlarının yansıtılmış olmasıdır.

İşletmelerin Yapması Gerekenler Neler?

Beklenen Kredi Zararı Hesaplanırken Dikkate Alınması Gerekenler

(Olasılıklarla Ağırlıklandırılmış Sonuç)

- ✓ ECL kavramında kullanılan «beklenen» terimi, kredi zararlarının olasılıklara göre ağırlıklandırılmış olduğunu göstermektedir.
- ✓ mümkün sonuç aralığı değerlendirilerek belirlenen, tarafsız ve olasılıklara göre ağırlıklandırılmış tutar
- ✓ mümkün olan tüm senaryoların belirlenmesi aşırı maliyet veya çaba gerektirebileceğinden zorunlu değil
- ✓ amaç, en azından kredi zararının gerçekleşme ihtimali (possibility) ile gerçekleşmeme ihtimali dikkate alınarak, kredi zararının gerçekleşme olasılığının (probability) değerlendirilmesidir

Beklenen Kredi Zararı Hesaplanırken Dikkate Alınması Gerekenler ***(Paranın Zaman Değeri)***

- ✓ ECL'in raporlama tarihine iskonto edilmesi gerekmektedir
- ✓ EIR (ya da yaklaşık bir oran)
- ✓ iskonto oranının ve bu oranın belirlenmesinde bulunulan önemli varsayımların finansal tablo dipnotlarında açıklanması gerekmektedir

Beklenen Kredi Zararı Hesaplanırken Dikkate Alınması Gerekenler (MDİYB)

- ✓ ECL'in ölçümünde makul ve desteklenebilir bilgilerin dikkate alınmasını zorunludur
- ✓ aşırı maliyet veya çabaya katlanılmadan elde edilebilen bilgiler kullanılmalıdır
- ✓ kullanılan bilgilerin; borçluya özgü faktörleri, genel ekonomik şartları ve raporlama tarihinde bu faktör ve şartların cari dönemdeki ve gelecekte dönemlerdeki etkilerine ilişkin yapılacak değerlendirmeyi içermesi gerekmektedir
- ✓ olası bilgi kaynakları arasında işletmenin ya da diğer işletmelerin kredi zararı deneyimleri, işletme içi ya da dışı kredi derecelendirmeleri, raporlar ve istatistikler sayılabilir

Beklenen Kredi Zararı Hesaplanırken Dikkate Alınması Gerekenler (MDİYB)

Değerlendirmede ele alınabilecek MDİYB'lere örnek olarak aşağıda sıralananlar verilebilir:

- ✓ finansal araç raporlama tarihinde yeni ihraç edilmiş veya oluşturulmuş olsaydı ortaya çıkacak olan değişiklikler
- ✓ finansal aracın iç veya dış kredi derecesinde meydana gelen veya meydana gelmesi beklenen önemli bir değişiklik
- ✓ finansal ya da ekonomik şartlarda borçlunun yükümlülüğünü yerine getirme gücünde önemli bir değişikliğe neden olması beklenen mevcut veya tahmini olumsuz değişiklikler
- ✓ borçlunun diğer finansal araçlarının kredi risklerindeki önemli artışlar vb.

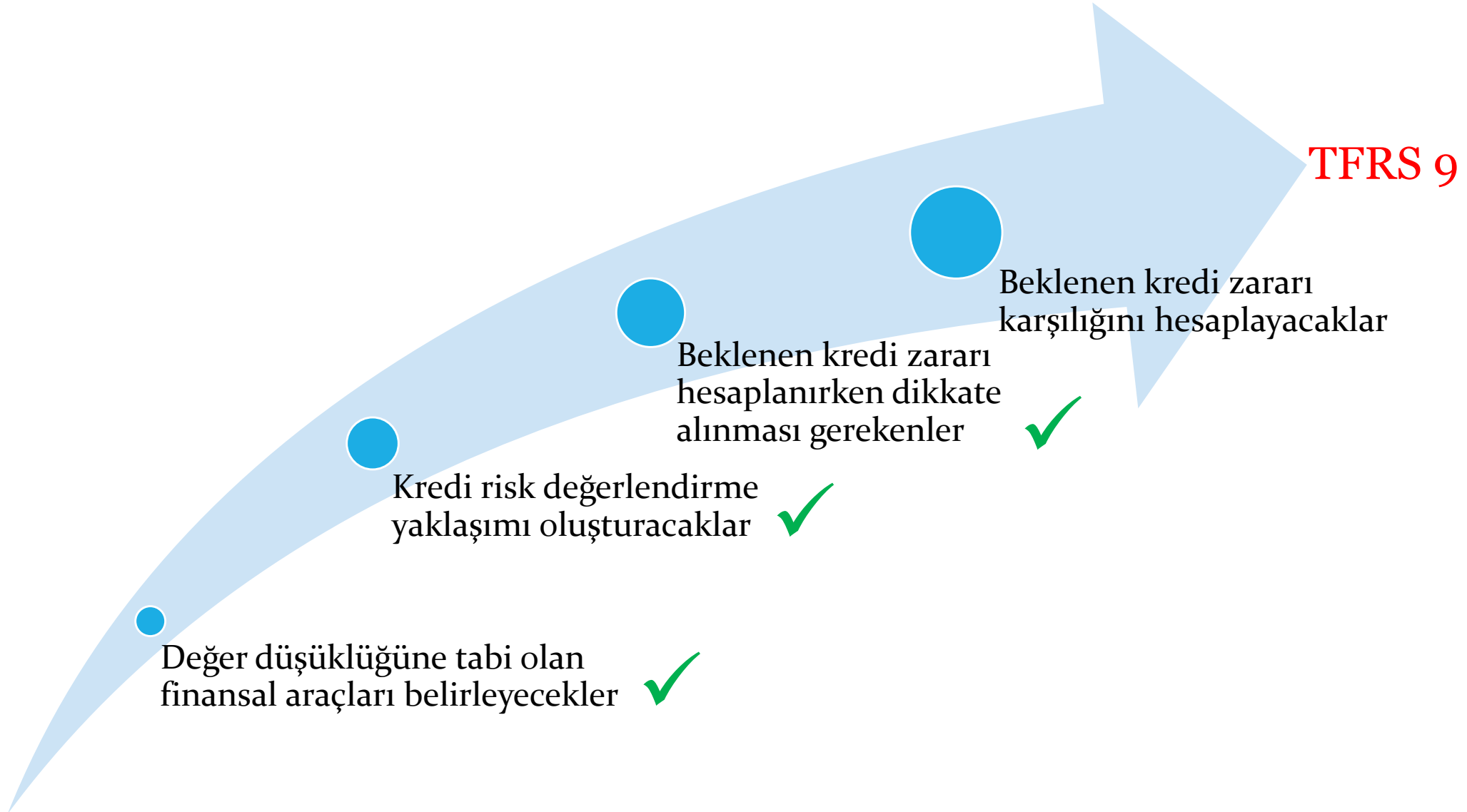
Beklenen Kredi Zararı Hesaplanırken Dikkate Alınması Gerekenler (Teminat)

- Nakit akışlarının tahmini, teminattan ve kredi güvenilirliğindeki diğer unsurlardan beklenen nakit akışlarını yansıtır.
- Teminata bağlanmış bir finansal araca ilişkin beklenen nakit açıklarının tahmini, teminatın elde edilmesi ve satışı için katlanılan maliyetler düşüldükten sonra söz konusu teminatın nakde çevrilmesinden elde edilmesi beklenen nakit akışlarının tutarı ile zamanlamasını yansıtır.
- Bununla birlikte kredi risk değerlendirmesi, **salt teminat baz alınarak yapılmamalıdır !!!**

Beklenen Kredi Zararı Hesaplanırken Dikkate Alınması Gerekenler **(Temerrüde Uğramış Varlıkların Satışından Elde Edilen Gelirler)**

- ECL'in ölçümünde temerrüde **uğramış** varlığın satışından elde edilmesi beklenen gelir de dikkate alınabilmektedir.
- Şartlar:
 - a) Varlık satışı, temerrüt halinde işletmenin geri kazanım yollarından biri olmalıdır,
 - b) Ne yasal olarak ne de uygulamada temerrüde uğramış varlığın satışıyla ilgili bir engel bulunmamalıdır ve
 - c) İşletme, geri kazanımlara ilişkin beklenti ve varsayımlarını makul ve desteklenebilir bilgilere dayandırmalıdır.
- Temerrüde **uğramamış** varlıkların temerrüt öncesi satışından elde edilmesi beklenen gelirlerin ise ECL'in ölçümünde dikkate alınmaması gerekmektedir.

İşletmelerin Yapması Gerekenler Neler?

Kredi Zararı

- Finansal varlıklar açısından kredi zararı:

Sözleşmeye göre yapılması gereken nakit akışları

İşletmenin almayı beklediği nakit akışları

- Tazmin edilmemiş kredi taahhütleri açısından kredi zararı, hamilin krediyi kullanması durumunda:

Sözleşmeye göre yapılması gereken nakit akışları

İşletmenin almayı beklediği nakit akışları

- Finansal teminat sözleşmeleri açısından kredi zararı:

Hamilin katlandığı kredi zararının tazmini için ödenmesi gereken tutar

Hamilden, borçludan vb. tahsilat beklentisi

arasındaki farkın bugünkü değeridir.

Kredi Zararı (devamı)

- Satın alındığında veya oluşturulduğunda kredi değer düşüklüğü bulunan bir finansal varlık olmayan, raporlama tarihinde kredi değer düşüklüğü bulunan (3. seviyede sınıflandırılan) finansal varlıklar açısından kredi zararı:

Brüt defter değeri

Gelecekteki nakit akışlarının EIR
üzerinden indirgenen değeri

Beklenen Kredi Zararının Ölçümünde Dikkate Alınacak Süre

- Finansal varlıklar açısından:

Kredi riskine maruz kalınan azami sözleşme süresi

- Kredi taahhütleri ve finansal teminat sözleşmeleri açısından:

Kredinin vadesini uzatmak için sözleşmeye bağlı yükümlülüğün bulunduğu azami sözleşme süresi

Beklenen Kredi Zararının Ölçümünde Dikkate Alınacak Süre

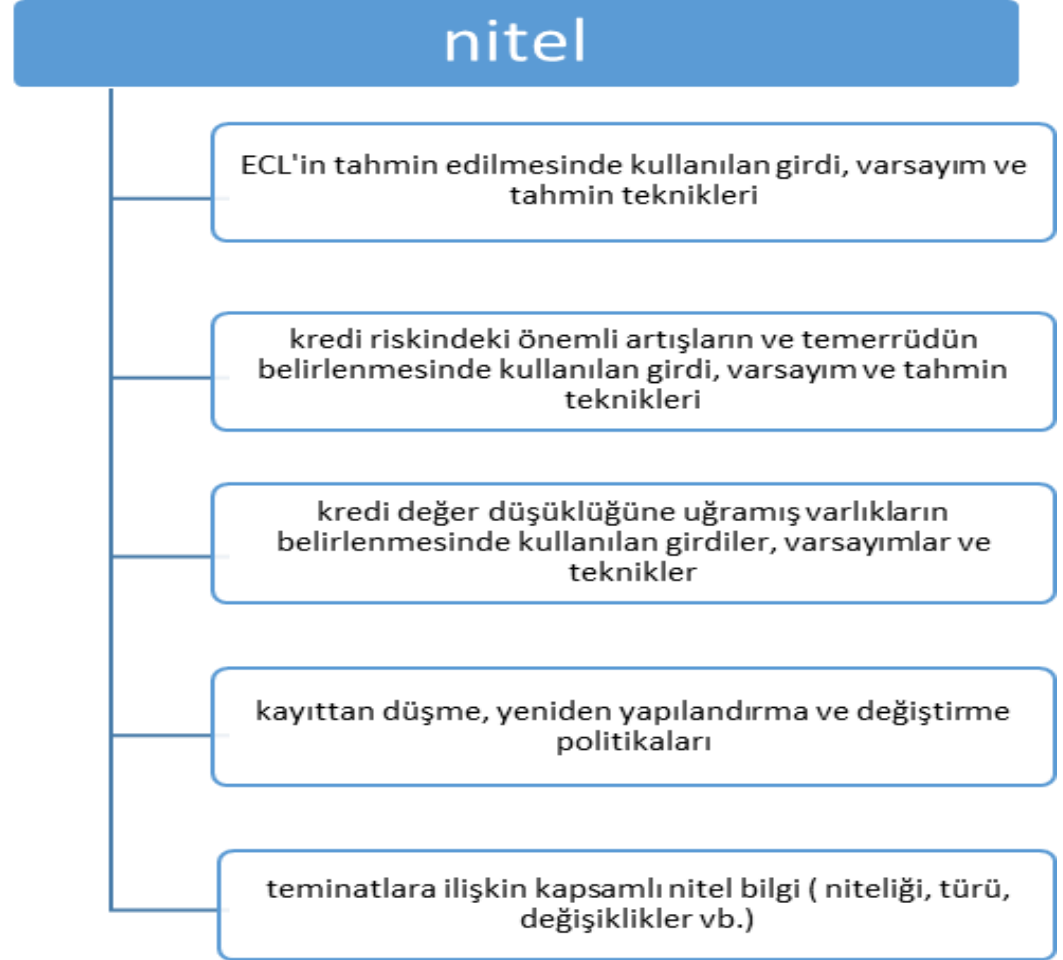
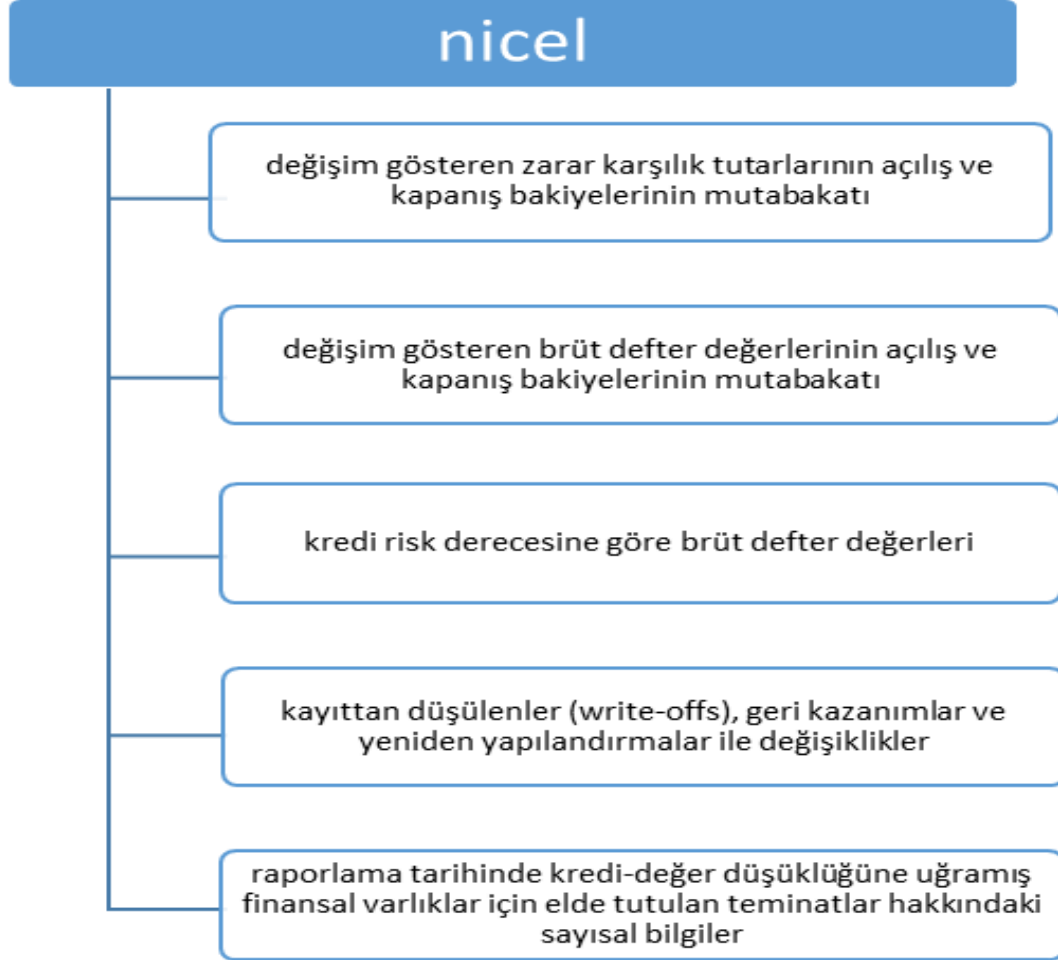
- Bileşik finansal araçlar bakımından ise:

kredi riskine maruz kalınan ve beklenen kredi zararlarının kredi riski yönetim faaliyetleriyle azaltılamayacağı dönem

- Bu sürenin hesaplanmasında aşağıda sıralanan faktörler dikkate alınır:
 - ✓ İşletmenin benzer finansal araçlarının kredi riskine maruz kaldığı süre,
 - ✓ Kredi riskindeki önemli bir artışı takiben benzer finansal araçlarda temerrüde düşülme süresi ve
 - ✓ Finansal aracın kredi riski arttığında işletmenin gerçekleştirmeyi beklediği kredi riski yönetim faaliyetleri (kullanılmamış kredi limitlerinin azaltılması ya da kaldırılması gibi)

Dipnotlar

- TFRS 9, Değer Düşüklüğü Hükümleri
- TFRS 9 & Karşılıklar Yönetmeliği
- TFRS 9 & BASEL
- Modellerde Dikkate Alınması Gereken Hususlar
- Değerlendirme
- Beklentiler

Karşılıklar Yönetmeliği

grup	vade aşımı	oran	nitelik
Standart nitelikli	-	% 1 / % 0,1	Genel / canlı
Yakın izlemedeki	+30	% 2 / % 0,4	Genel / canlı
Tahsil imkanı sınırlı	+90	min % 20	Özel / donuk
Tahsili şüpheli	+180	min % 50	Özel / donuk
Zarar niteliğindeki	+ 1 yıl	% 100	Özel / donuk

teminat türü	dikkate alınma oranı
Birinci grup teminat	% 100
İkinci grup teminat	% 75
Üçüncü grup teminat	% 50
Dördüncü grup teminat	% 25

Yeni Karşılıklar Yönetmeliği

Karşılıklar yönetmeliği		TFRS 9	
Standart nitelikli	Genel	birinci seviye	12 aylık ECL
Yakın izlemedeki	Genel	ikinci seviye	ömür boyu ECL
Tahsil imkanı sınırlı	Özel	üçüncü seviye	ömür boyu ECL
Tahsili şüpheli	Özel	üçüncü seviye	ömür boyu ECL
Zarar niteliğindeki	Özel	üçüncü seviye	ömür boyu ECL

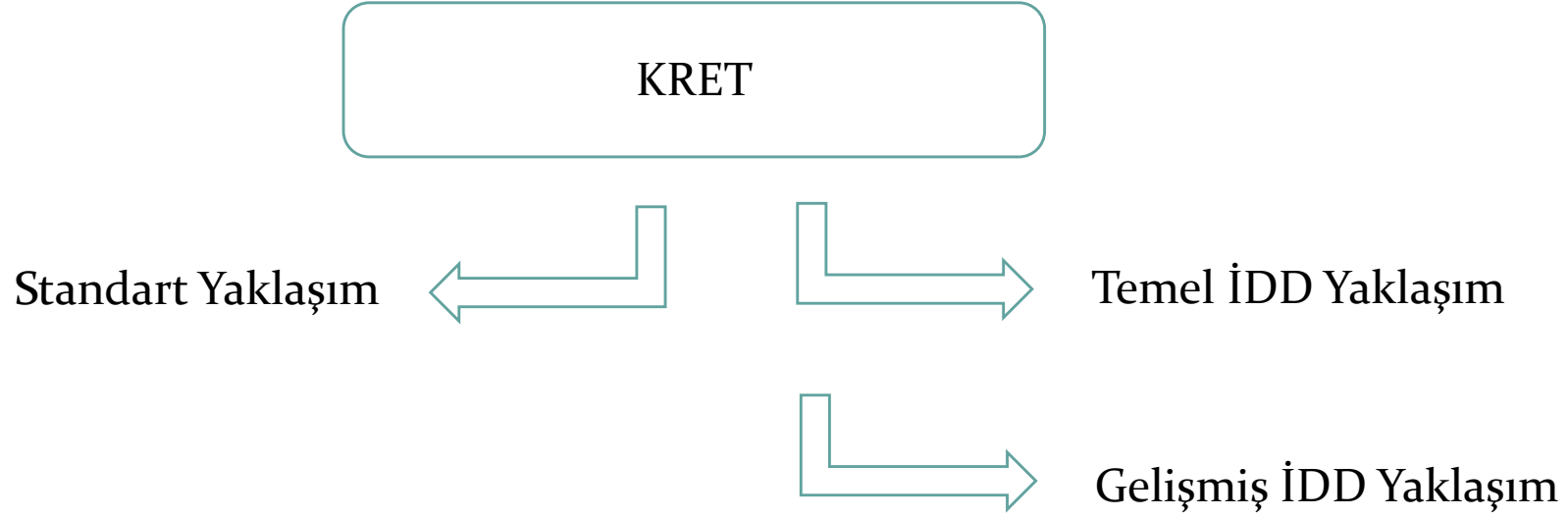
grup	vade aşımı	yeni	önceki
Standart nitelikli	-	% 1,5 / SYR Yön.	% 1 / % 0,1
Yakın izlemedeki	+30	% 3 / SYR Yön.	% 2 / % 0,4
Tahsil imkanı sınırlı	+90	min % 20	min % 20
Tahsili şüpheli	+180	min % 50	min % 50
Zarar niteliğindeki	+ 1 yıl	% 100	% 100

- TFRS 9, Değer Düşüklüğü Hükümleri
- TFRS 9 & Karşılıklar Yönetmeliği
- TFRS 9 & BASEL
- Modellerde Dikkate Alınması Gereken Hususlar
- Değerlendirme
- Beklentiler

SYR Nedir ve Nasıl Hesaplanır?

- Sermaye Yeterlilik Rasyosu (SYR) = $\frac{\text{Yasal Özkaynak}}{\text{KRET}+\text{PRET}+\text{ORET}}$
- Yasal asgari sınır %8 / hedef oran %12 / Ağustos 2017 itibarıyla fiili oran %16,68
- Kredi riskine esas tutar (KRET): SYR'nin hesaplanmasında kredi riski nedeniyle maruz kalınabilecek zararlara karşı bulundurulması gereken özkaynak miktarının tespitinde dikkate alınacak tutardır. Bilanço içi varlıklar ile gayri nakdî krediler, taahhütler ve türev finansal araçlara ilişkin **risk ağırlıklı tutarların toplamından oluşur.**

KRET Nasıl Hesaplanır?

KRET Nasıl Hesaplanır?

Standart Yaklaşım

Standart Yaklaşım Uyarınca Risk Ağırlıklı Tutar Nasıl Bulunur?

- Risk Ağırlıklı Tutar = Risk Ağırlığı x Risk Tutarı

KDK'larca belirlenen kredi dereceleri ile SYR Yönetmelik Ek 1'de açıklanan kredi kalitesi kademelerinin eşleştirilmesi ile bulunur.

bilanço içi varlıklar için; TFRS'lere göre değerlendirilmiş tutarlarından **özel karşılıkların** düşülmesi ile ulaşılan tutar

g.nakdi kredi ve taahhütler için; SYR Yönetmeliği'nin 5'inci maddesi uyarınca sınıflandırılan kalemden **özel karşılıkların** düşülmesi sonucu ulaşılan tutara adı geçen Yönetmelik'teki oranların uygulanması suretiyle ulaşılan tutar

KRET Nasıl Hesaplanır?

İDD Yaklaşımlar

Basel ve TFRS 9 Parametreleri Nelerdir?

$$ECL = \sum_{t=1}^T PD_t \times LGD_t \times EAD_t \times EIR_t$$

	Basel	TFRS 9
ECL	<p>Sadece 12 aylık BK hesaplaması</p> <hr/> <p>BK hesaplaması, gelecek dönemlerdeki zararları yansıtmak amacıyla tarihi verilerin baz alındığı statik bir ölçümdür</p>	<p>12 aylık ve ömür boyu ECL hesaplaması</p> <p>ECL hesaplaması, ileriye yönelik zarar tahminlerini yansıtmak amacıyla tarihi olaylar, cari döneme ilişkin şartlar ve gelecek dönemlerdeki olay ve koşullara ilişkin makul ve desteklenebilir tahminlerin baz alındığı dinamik bir ölçümdür</p>

Basel ve TFRS 9 Parametreleri Nelerdir?

	Basel	TFRS 9
PD	Temerrüde ilişkin 90 günlük gösterge	30 ve 90 günlük aksi ispatlanabilir karineler
	TTC PD: yaşam döngüsü boyunca	PIT PD: belirli bir zaman dilimi
	Sadece 12 aylık PD	12 aylık ve ömür boyu PD
	PD belirlemede perakende alacaklar için asgari 5, diğerlerinde 5 yıldan daha uzun gözlem süresi	PD belirlemede geçmiş dönemlere ve cari döneme ilişkin bilgiler ile makul ve desteklenebilir ileriye yönelik bilgiler kullanılır
	Sadece negatif senaryolar	negatif ve pozitif tüm senaryolar

Basel ve TFRS 9 Parametreleri Nelerdir?

	Basel	TFRS 9
LGD	Sadece 12 aylık LGD	Varlığın kalan ömrü boyunca marjinal LGD
	LGD belirlemede perakende alacaklar için asgari 5, diğerleri için asgari 7 yıllık gözlem süresi	LGD belirlemede geçmiş dönemlere ve cari döneme ilişkin bilgiler ile makul ve desteklenebilir ileriye yönelik bilgiler kullanılır
	LGD hesaplamasına, doğrudan ve dolaylı (tahsilat giderleri gibi) tüm giderler dahil edilir	LGD hesaplamasına, dolaylı giderler dahil edilmez

$$LGD = \frac{EAD - \text{Tahsilat Tutarı} + \text{Harcamalar}}{EAD}$$

Basel ve TFRS 9 Parametreleri Nelerdir?

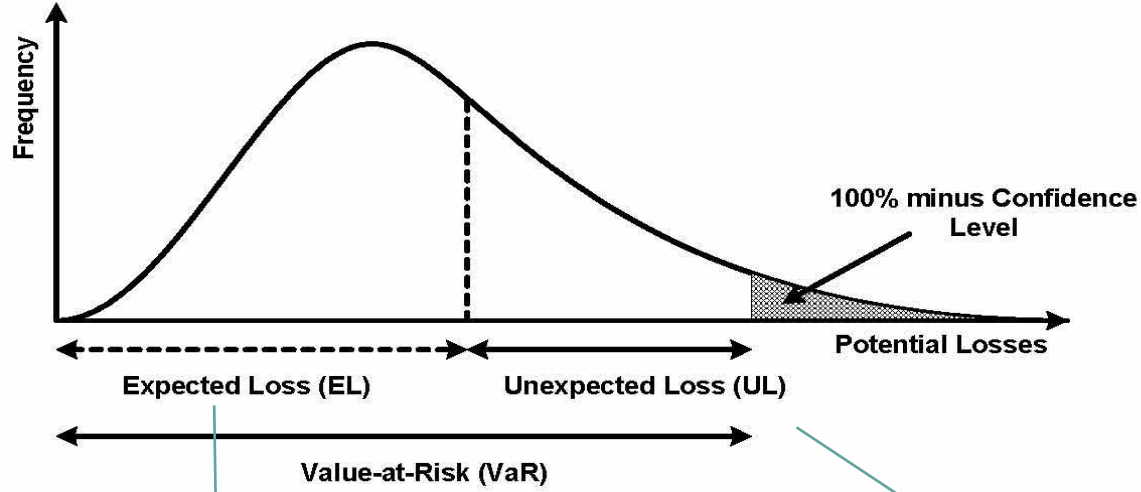
	Basel	TFRS 9
EAD	12 aylık dönem içerisindeki risk tutarı	Finansal aracın ömrü boyunca nakit akışlarına ilişkin tahmin gerektirir
	EAD parametresinin belirlenmesinde KDO'nun hesaplanması için, perakende alacaklarda asgari 5, diğerlerinde asgari 7 yıllık gözlem süresi	EAD parametresinin belirlenmesinde KDO'nun hesaplanması için, geçmiş dönemlere ve cari döneme ilişkin bilgiler ile makul ve desteklenebilir ileriye yönelik bilgiler kullanılır

İDD Yaklaşımlar Uyarınca Beklenen ve Beklenmeyen Kayıp Nedir?

- Beklenen tahmini ortalama kredi zararları “Beklenen Kayıp (BK), Expected Loss (EL)” olarak adlandırılır.
- Banka sermayesinin görevlerinden biri, pik yaparak beklenen zararları aşan zararlara karşı bir tampon teşkil etmektir.
- Beklenmeyen kayıplar her yıl gerçekleşmez; ancak gerçekleştikleri andaki etkileri genellikle büyük olur. Bu doğrultuda banka sermayesinin bu tür pik yapan zarar risklerini kapsamaları gerekmektedir.

İDD Yaklaşımlar Uyarınca Beklenen ve Beklenmeyen Kayıp Nedir? (devamı)

BK Tutarı = PD x LGD x EAD

Beklenmeyen Kayıp Tutarı için ise KRET'in hesaplanması gerekmektedir

İDD Yaklaşımlar Uyarınca Risk Ağırlıklı Tutar Nasıl Bulunur?

- Risk Ağırlıklı Tutar = Risk Ağırlığı x Risk Tutarı

bilanço içi varlıklar için; TFRS'lere göre değerlendirilmiş ve **özel karşılıklara** göre **düzeltilmemiş** tutar

- g.nakdi kredi ve taahhütler için;
- a) Temel İDD: SYR Yönetmeliği'nin 5'inci maddesi uyarınca sınıflandırılan kalemin **özel karşılıklara** göre **düzeltilmemiş** olan tutarına, adı geçen Yönetmelik'teki oranların uygulanması suretiyle ulaşılan tutar
- b) Gelişmiş İDD: limit boşluğu x KDO

PD = 1 olan alacaklar için;
 $RA = \max \{0; 12,5 \times (LGD \times BKET) \}$

0 < PD < 1 olan alacaklar için;

$$RA = \left[LGD \times N \left(\frac{G(PD)}{\sqrt{1-R}} \right) + \sqrt{\frac{R}{1-R}} \times G(0,999) - LGD \times PD \right] \times 12,5$$

ECL ile SYR Arasındaki İlişki Nedir? ***(Standart Yaklaşımı Benimsemiş Bankalar Açısından)***

- Genel Karşılık
- Risk ağırlıklı varlık x %1,25 = α ise ve $\alpha >$ genel karşılık tutarı ise, genel karşılık tutarının tamamı katkı sermayeye (Tier 2) dahil edilebilir.
- Risk ağırlıklı varlık x %1,25 = α ise ve $\alpha <$ genel karşılık tutarı ise, α kadarlık tutar katkı sermayeye (Tier 2) dahil edilebilecektir.

Özel Karşılık

Risk Ağırlıklı Tutar = Risk Ağırlığı x Risk Tutarı

TFRS'lere veya SYR Yönetmeliği'ne göre değerlendirilmiş tutarlardan, özel karşılıklar düşülmektedir

ECL ile SYR Arasındaki İlişki Nedir? (İDD Yaklaşımı Benimsemiş Bankalar Açısından)

- Bankanın bir yıllık dönemde yükümlülüklerini yerine getirebilme ihtimalinin %99 güven aralığına eşit olabilmesi için BK tutarının; gelir ve zarar karşılıklarını kapsaması beklenmektedir.

Beklenen Kayıp Tutarı	
TFRS 9 Uyarınca Beklenen Kredi Zararı	Çekirdek sermayeden düşülecek fark

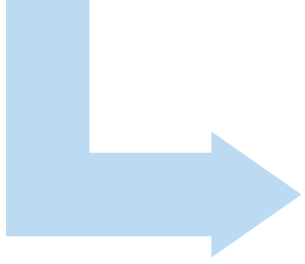
Risk ağırlıklı varlığın %0,6'sına kadar olan kısmı

Beklenen Kayıp Tutarı	Katkı sermayeye ilave edilebilecek tutar
TFRS 9 Uyarınca Beklenen Kredi Zararı	

TFRS 9 & Basel Yapısal Bloku 2 (Otoritenin Gözden Geçirmesi)

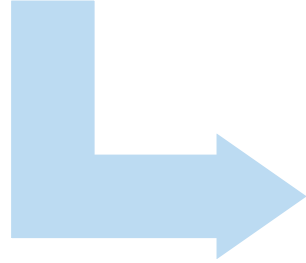
1

- Bankaların risk yönetim faaliyetleri uygun mu?

2

- Bankalar, problemlı varlıkların erken teşhisi için yeterli politikalara sahip mi?

3

- Raporlanan ECL karşılıkları yeterli mi?

TFRS 9 & Basel Yapısal Bloku 3 (Piyasa Disiplini)

- Piyasa Disiplini: Piyasa katılımcılarının aşırı risk alan bankaları gözetlediği ve disipline ettiği bir mekanizma olarak tanımlanabilir.
- Piyasa disiplininin en önemli yapı taşlarından birisi, bankanın finansal performansı ve maruz kaldığı riskler hakkında kamunun yeterli seviyede, tutarlı ve güvenilir bilgiye zamanında erişebilme durumudur.
- Bu doğrultuda TFRS 9'un TFRS 7 'Finansal Araçlar: Açıklamalar'da yaptığı değişikliklerin, Basel'in 3. yapısal bloğu çerçevesinde piyasayı disipline etmede önemli bir katkı sağlayacağı açıktır.

- TFRS 9, Değer Düşüklüğü Hükümleri
- TFRS 9 & Karşılıklar Yönetmeliği
- TFRS 9 & BASEL
- Modellerde Dikkate Alınması Gereken Hususlar
- Değerlendirme
- Beklentiler

Temerrüt Tanımı

Yasal uyarınca:

- a) teminatlara başvurulmaksınız borçlunun borçlarını tamamen ödeyemeyeceğine banka tarafından kanaat getirilmesi ve/veya
- b) borçlunun bankaya olan önemli tutardaki yükümlülüklerini ifa etmede 90 günden fazla gecikmesi

halinde borçlunun temerrüt ettiği kabul edilir (KRET'in İDD Yaklaşımlar ile Hesaplanmasına İlişkin Tebliğ, Ek-2, madde 29).

TFRS 9 uyarınca:

Daha uzun süreli bir gecikme olduğunda temerrüdün ortaya çıkacağını ortaya koyan makul ve desteklenebilir bilgilere sahip olunmadığı sürece temerrüdün, finansal aracın vadesi 90 gün geçtikten daha sonra meydana gelmeyeceğine yönelik aksi ispat edilebilir bir ön kabul söz konusudur (TFRS 9, paragraf B5.5.37).

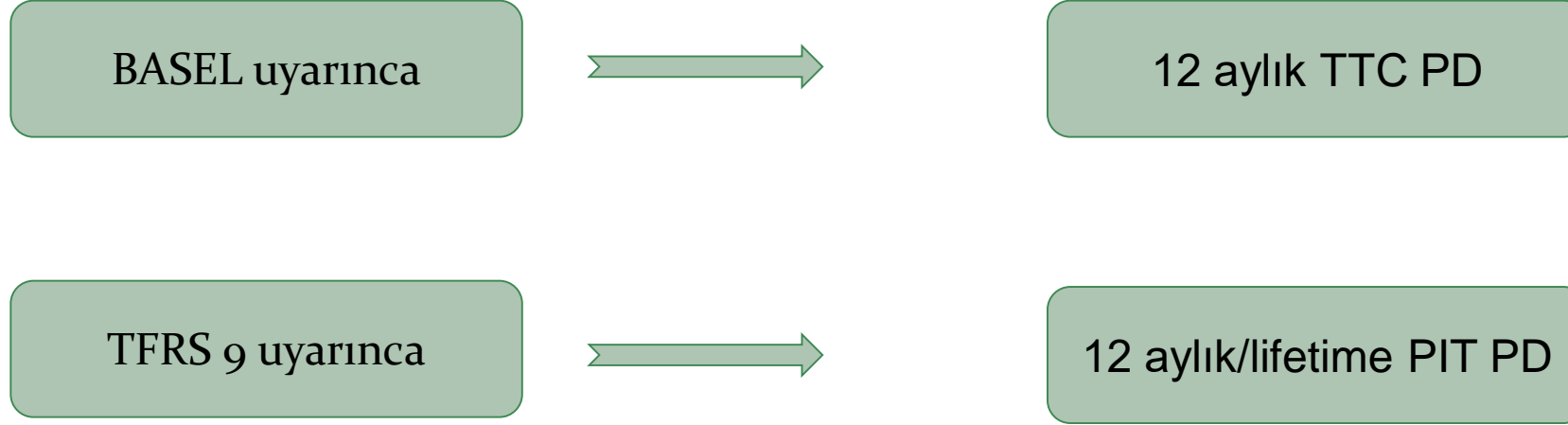
Değer Düşüklüğü Göstergeleri

BDDK (temerrüt tanımı a maddesi)	TFRS 9
Alacağın donuk alacak olarak sınıflandırılması	İhraççının ya da borçlunun önemli finansal sıkıntı içinde olması
Kredi değerliliğinin önemli şekilde bozulması nedeniyle alacak için özel karşılık ayrılmış olması	Temerrüt veya vadenin geçmesi gibi nedenlerle bir sözleşme ihlalinin meydana gelmesi
Bankanın alacağı önemli bir kayıpla üçüncü bir taraf devretmesi	Borçlunun içine düştüğü finansal sıkıntıdan dolayı alacaklının borçluya normal şartlarda düşünmediği bir ayrıcalık tanınması
Alacakların zorunlu olarak yeniden yapılandırılması	Borçlunun iflasının veya başka bir finansal yeniden yapılanmaya gireceğinin muhtemel olması
Bankanın, borçlunun iflasını istemesi veya benzeri yasal girişimlerde bulunması	Finansal sıkıntılar nedeniyle bu finansal varlığa ilişkin aktif piyasanın ortadan kalkması
Borçlunun müflis olması, konkordato ilan etmiş olması, hakkında iflas erteleme kararı verilmiş olması vb. nedenlerin, borçlunun bankaya olan borçlarını geri ödemesini engellemesi veya geciktirmesi	Finansal varlığın, katlanılan kredi zararlarını yansıtan yüksek bir indirimle alınması veya oluşturulması

PD Modellemesinde Dikkate Alınması Gerekenler

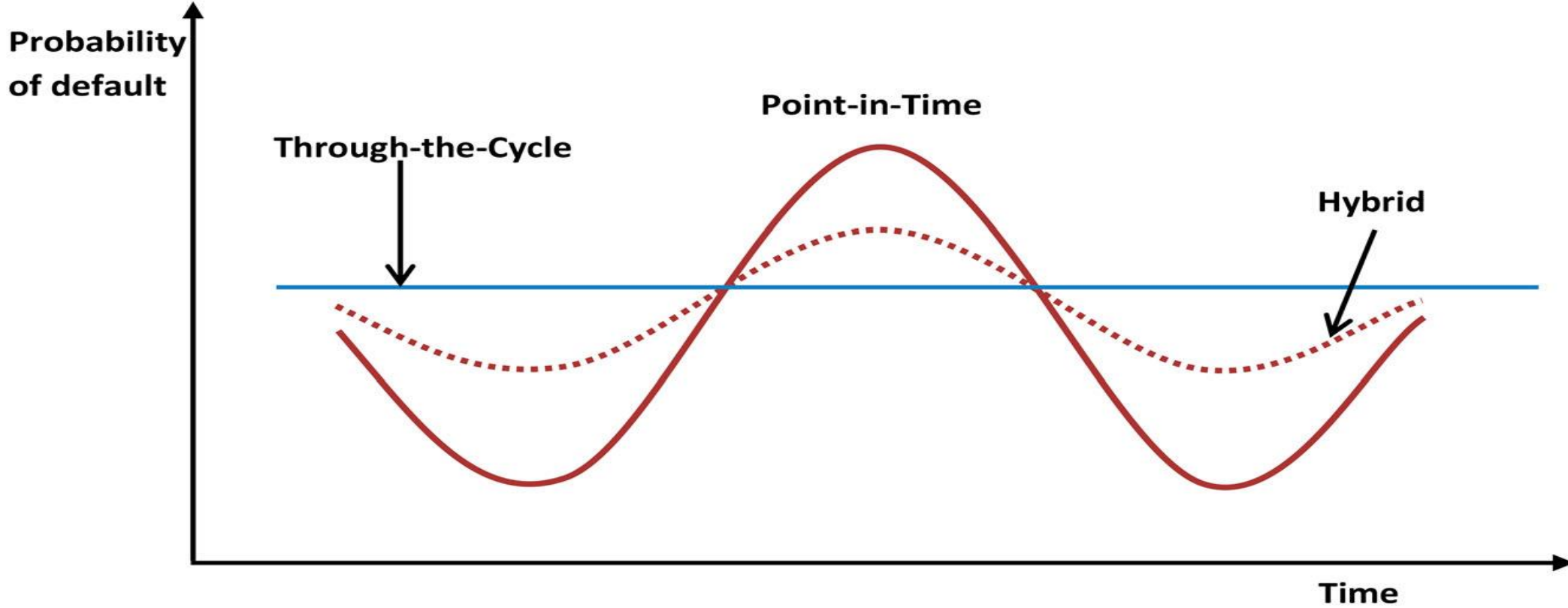
- PD tahminlerinde derecelendirme Through the Cycle (TTC), Point in Time (PIT) veya Hybrid yaklaşımlar benimsenerek gerçekleştirilebilir.
- PIT yaklaşımı uyarınca görece kısa bir zaman aralığı için borçlunun PD değeri değerlendirilmektedir.
- Örneğin, finansal aracın kalan ömrü süresince makroekonomik göstergeler, her dönem özelinde ayrı ayrı değerlendirilerek, her dönem için ayrı ayrı PD tahminlerinde bulunulur. Bu yüzden PIT PD'de ekonomik döngü boyunca önemli dalgalanmalar görülebilmektedir.
- TTC yaklaşımda ise, özellikle cari döneme ilişkin konjonktürel durumların etkisini nötrleyen, daha uzun bir zaman aralığına odaklanılmaktadır ve böylece daha stabil sonuçlar elde edilmektedir.

PD Modellemesinde Dikkate Alınması Gerekenler

- Basel uyarınca elde edilen PD değerleri ekonominin ne en iyi dönemlerine ne de en kötü dönemlerine ilişkin durumu yansıtır, aksine bu dönemlerin ortalamasını yansıtmaktadır.
- Söz konusu TTC PD değerleri; TFRS 9 uyarınca beklenen kredi zararı karşılığının hesaplanmasında doğrudan kullanılmamakla birlikte, TFRS 9 uyarınca kullanılması gereken PD değerlerinin belirlenmesinde bir başlangıç noktası teşkil edebilmektedir.

PD Modellemesinde Dikkate Alınması Gerekenler

Ekonomik canlanma dönemlerinde PIT PD'ler, TTC PD'lere göre daha düşük düzeylerde seyrederken, daralma dönemlerinde PIT PD değerleri üzerinde oluşacak yukarı yönlü baskı nedeniyle PIT PD'ler, TTC PD'lere göre daha yüksek düzeylere ulaşacaktır.

PD Modellemesinde Dikkate Alınması Gerekenler

- ✓ Muhafazakar tahminlerden tarafsız tahminlere dönüştürme
- ✓ Tahminlerde yönetimin gelecek dönemlere ilişkin görüşlerini yansıtmayan, salt tarihi verilerin baz alınmaması
- ✓ TFRS 9 uyarınca yararlanılacak olan modellerde kullanılacak olan ile yasal uyarınca kullanılan temerrüt tanımlarının yakınsanması
- ✓ Modele, MDİYB'lerin dahil edilmesi (her bir portföyde modele dahil edilebilecek makroekonomik göstergelerle, bu göstergelerin katsayılarının farklı olabileceği unutulmamalıdır)
- ✓ Tüm kilit risk faktörleri (kredi risk sınıflandırıcıları; yani başvuru skoru, davranış soru gibi) ve bu faktörlerin tahmin edilebilir etkilerinin belirlenmesi ve uygun bir zaman dilimi için geçmiş veriler üzerinden söz konusu faktörlerin ve etkilerinin kalibrasyonunun gerçekleştirilmesi
- ✓ Tarihi verilerden yararlanılarak geçiş matrislerinin oluşturulması

EAD Modellemesinde Dikkate Alınması Gerekenler

Ödeme, itfa planı çerçevesinde 'Nakit Akış Yöntemi'

Her dönem özelinde nakit akış beklentileri değerlendirilerek EAD değerinin belirlenmesi

- a. Zorunlu geri ödeme/ itfa planı,
- b. Kredinin tamamının erken ödenmesi,
- c. Aylık bazda fazla ödemeler (yani ödenmesi gereken tutarın üzerinde geri ödemeler),
- d. Temerrüt öncesinde, daha önceden uzlaşılan kredi limitleri dahilinde, taahhütlerin krediye dönüşmesi (KDO değerleri) ve
- e. Temerrüt öncesinde gerçekleştirilen kredi riski azaltım faaliyetleri

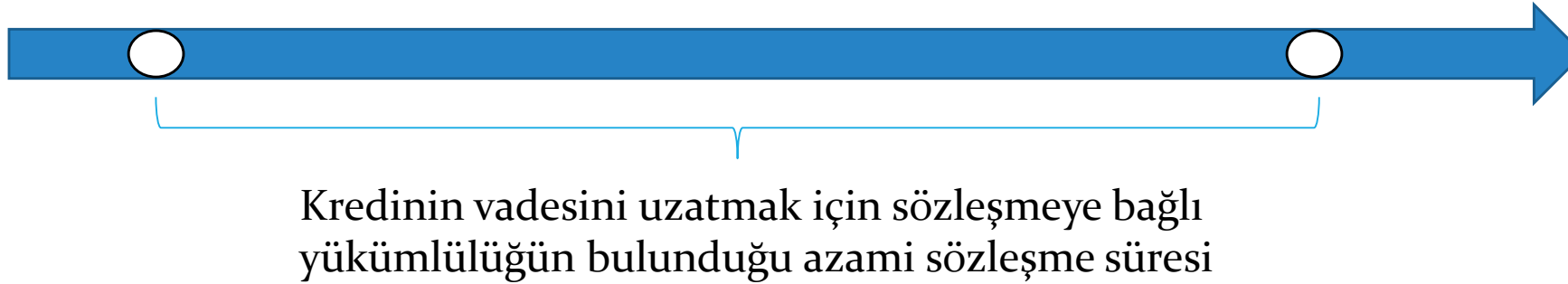
EAD Modellemesinde Dikkate Alınması Gerekenler

Beklenen Kredi Zararının Ölçümünde Dikkate Alınacak Süre

- Nakit akış bilgisine sahip olunan varlıklar açısından:

- Kredi taahhütleri ve finansal teminat sözleşmeleri açısından:

EAD Modellemesinde Dikkate Alınması Gerekenler

Beklenen Kredi Zararının Ölçümünde Dikkate Alınacak Süre

- Bileşik finansal araçlar bakımından ise:

kredi riskine maruz kalınan ve beklenen kredi zararlarının kredi riski yönetim faaliyetleriyle azaltılamayacağı dönem

EAD Modellemesinde Dikkate Alınması Gerekenler

Beklenen Kredi Zararının Ölçümünde Dikkate Alınacak Süre

- ✓ Beklenen ömür hesaplamalarında bankalar geçmiş verilerini kullanarak, belirli bir güven aralığında benzer risk karakteristiklerine sahip olan ürünlerin ömürlerini analiz ederek, belirli risk karakteristiklerine sahip olan ürünlerin ortalama ömürlerinin ne olduğunu belirleyebilir.
- ✓ Sonrasında, geçmiş tarihli verinin analizi sonucu belirlenen ortalama ömürlerden uygun olanı, portföye yeni eklenecek ürünler için de atanabilir.

EAD Modellemesinde Dikkate Alınması Gerekenler

Tarihi davranışsal bilgilerin (erken ödeme, limit kullanımı gibi) modele eklenmesi

- ✓ Bu doğrultuda, benzer risk karakteristiklerine sahip olan müşterilerin/ürünlerin geçmiş tarihteki davranışları analiz edilmelidir.

Potansiyel risk bakiyesinin belirlenmesi amacıyla gayrinakdi krediler ve rotatif ürünler için KDO'nun belirlenmesi

- ✓ Basel uyarınca KDO değeri asgari 5 yıllık veri geçmişinin gözlemi sonucunda 12 ay için hesaplanmaktadır; yani ilgili rotatif ürünün sadece 12 ay içindeki KDO değeri belirlenmektedir.
- ✓ Belirlenen bu değer TFRS 9 uyarınca rotatif ürünlerin beklenen kredi zararı karşılıklarının hesaplanmasında kullanılması uygun olmamaktadır. Bunun nedeni, KDO değerlerinin ürünün belirlenen ömrü boyunca hesaplanması gereğidir.

LGD Modellemesinde Dikkate Alınması Gerekenler

- ✓ Basel uyarınca LGD hesaplamasında sadece negatif yönlü (downturn) ekonomik koşullar dikkate alınmakta iken TFRS 9 uyarınca negatif ve pozitif tüm ekonomik koşullar dikkate alınmalıdır.
- ✓ Bu doğrultuda tarihi bilgiler, cari döneme ilişkin koşullar ile ileriye yönelik makul ve desteklenebilir bilgilerin modelde ele alınması gerekmektedir.

LGD Modellemesinde Dikkate Alınması Gerekenler

$$\bullet LGD = \frac{EAD - \text{Tahsilat Tutarı} + \text{Harcamalar}}{EAD}$$

Basel uyarınca doğrudan ve dolaylı harcamalar

TFRS 9 uyarınca sadece doğrudan harcamalar

LGD Modellemesinde Dikkate Alınması Gerekenler

- $LGD = \frac{EAD - \text{Tahsilat Tutarı} + \text{Harcamalar}}{EAD}$

Banka, bileşen değerlerinin makro ekonomik faktörlerle ilişkili olup olmadığını değerlendirir ve model geliştirme sürecinde ihtiyaca uygun ileriye yönelik bilgiler ele alınırken varsa, bu tür bir ilişkiyi yansıtır.

Özellikle, gayrimenkulle teminatlandırılmış riske maruz tutarlar için banka, gayrimenkul değerleri ile makro ekonomik değişkenler arasındaki ilişkiye ele alır.

LGD Modellemesinde Dikkate Alınması Gerekenler

- $LGD = \frac{EAD - \text{Tahsilat Tutarı} + \text{Harcamalar}}{EAD}$

Benzer şekilde banka, LGD bileşenleri arasında herhangi bir korelasyon veya ilişki olup olmadığını ele alır ve sonrasında varsa, bu tür bir korelasyonu LGD tahmininde kullanır.

LGD bileşenlerinin değerlerine ilişkin bulunulan tahmin;

- ulaşılabilir tarihi verileri ve
- ekonomik şartlarda veya LGD hesaplamasında etkide bulunması beklenen iç politika ve prosedürlerde gerçekleşen veya gerçekleşmesi beklenen değişiklikleri

yansıtmalıdır.

LGD Modellemesinde Dikkate Alınması Gerekenler

- ✓ LGD modellerinde riske maruz teminatlı tutarlar için kullanılan yaklaşım asgari olarak aşağıda sıralanan bileşenleri içermek durumundadır:
 - a. Beklenen satış iskontoları dahil, teminatın gelecek dönemlerdeki değerlerinin tahmini
 - b. Teminatın nakde veya diğer geri kazanımlara dönüşme zamanı
 - c. Aynı karşı tarafın birden fazla kredisi varsa, teminatın söz konusu krediler arasındaki dağılımı
 - d. Teminatın nakde dönüştürülmesinde katlanılan giderler

- TFRS 9, Değer Düşüklüğü Hükümleri
- TFRS 9 & Karşılıklar Yönetmeliği
- TFRS 9 & BASEL
- Modellerde Dikkate Alınması Gereken Hususlar
- Değerlendirme
- Beklentiler

Nitel Etkiler

EBA tarafından gerçekleştirilen ve örneklemini Avrupa'da faaliyette bulunan 50 bankanın oluşturduğu anketin sonuçları aşağıda sıralanmaktadır:

- ✓ Küçük ölçekli bankalar, TFRS 9 beklenen değer düşüklüğü modelinin uygulanmasına ilişkin hazırlık çalışmalarında büyük bankalara göre geri kalmış durumdadırlar.
- ✓ İlgili kişi veya grupların halihazırda TFRS 9 projesine katılımlarının kısıtlı olduğu görülmektedir.
- ✓ Bankalar genellikle halihazırda yasal ve içsel kredi risk yönetimi amaçları uyarınca kullandıkları tanımları, sistemleri, süreçleri, modelleri ve verileri, gerekli bazı kalibrasyonları gerçekleştirerek, TFRS 9 uygulamasında da kullanmayı planlamaktadırlar.
- ✓ Veri kalitesi ve veriye ulaşılabilirlik, bankalar tarafından önemli bir sorun olarak görülmemektedir.

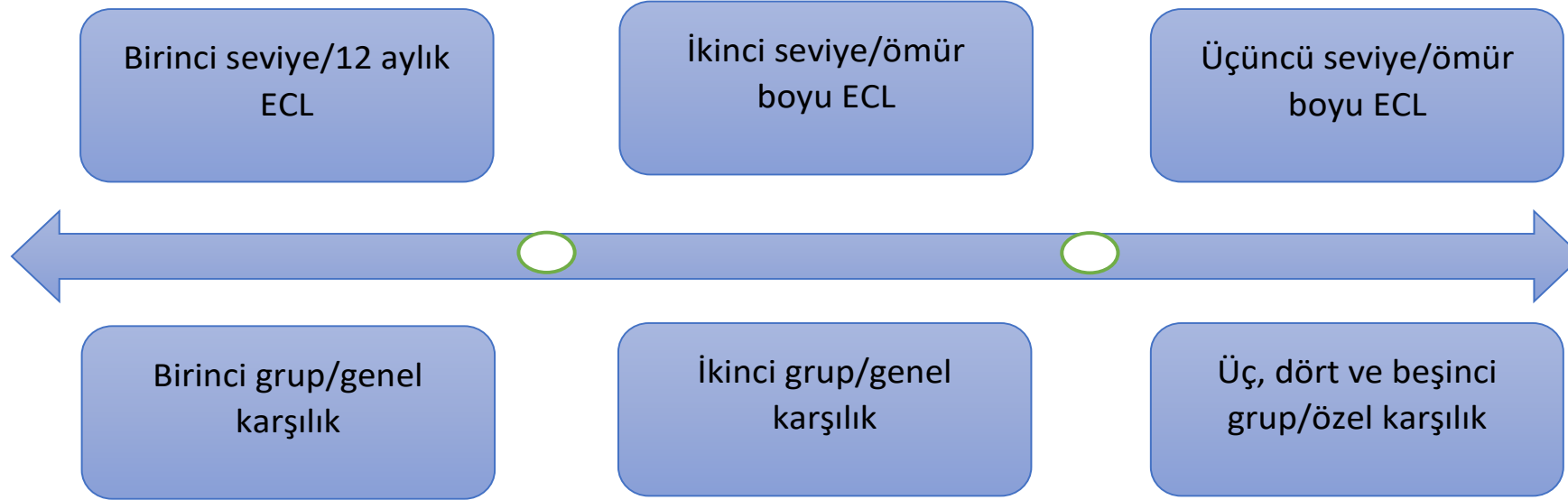
Nitel Etkiler

- ✓ TFRS 9 sonrası sınıflandırma ve ölçüm hükümlerinde meydana gelecek değişikliklerin etkilerinin önemsiz düzeyde olması beklenmektedir.
- ✓ TFRS 9 değer düşüklüğü hükümlerinde yer alan bazı kilit unsurların (kredi riskinde meydana gelen önemli artış gibi) yorumlanması ve uygulanmasının zorlu olacağı beklenmektedir.
- ✓ Bankalar TFRS 9'da yer alan uygulama kolaylıklarından yararlanmayı planlamaktadırlar. Genellikle kredi riskinde meydana gelen önemli artışın öncü göstergesi olarak kabul edilmeyen 30 günlük vade aşım kriterinin birçok banka tarafından kullanılması planlanmaktadır.

- ✓ Anket örnekleminde yer alan bankaların %75'i, TFRS 9 değer düşüklüğü hükümlerinin bankaların kar veya zararlarının volatil bir yapıda olmasına neden olacağını beklemektedirler. Bunun ana sebepleri olarak aşağıda sıralanan gerekçeler gösterilmektedir:
 - risk tutarlarının seviye 1'den 2'ye transferi, dolayısıyla 12 aylık beklenen kredi zararı yerine ömür boyu beklenen kredi zararı hesaplamaya başlanması,
 - seviye 1 ile 2 arasındaki geçişler ve
 - her bir raporlama dönemi sonu itibarıyla beklenen kredi zararı tutarına ilişkin tahminde bulunulurken kullanılan ileriye yönelik bilgilerin her defasında yeniden değerlendirilecek olması.

Nicel Etkiler

TFRS 9 ve Yeni Karşılıklar Yönetmeliği uyarınca:

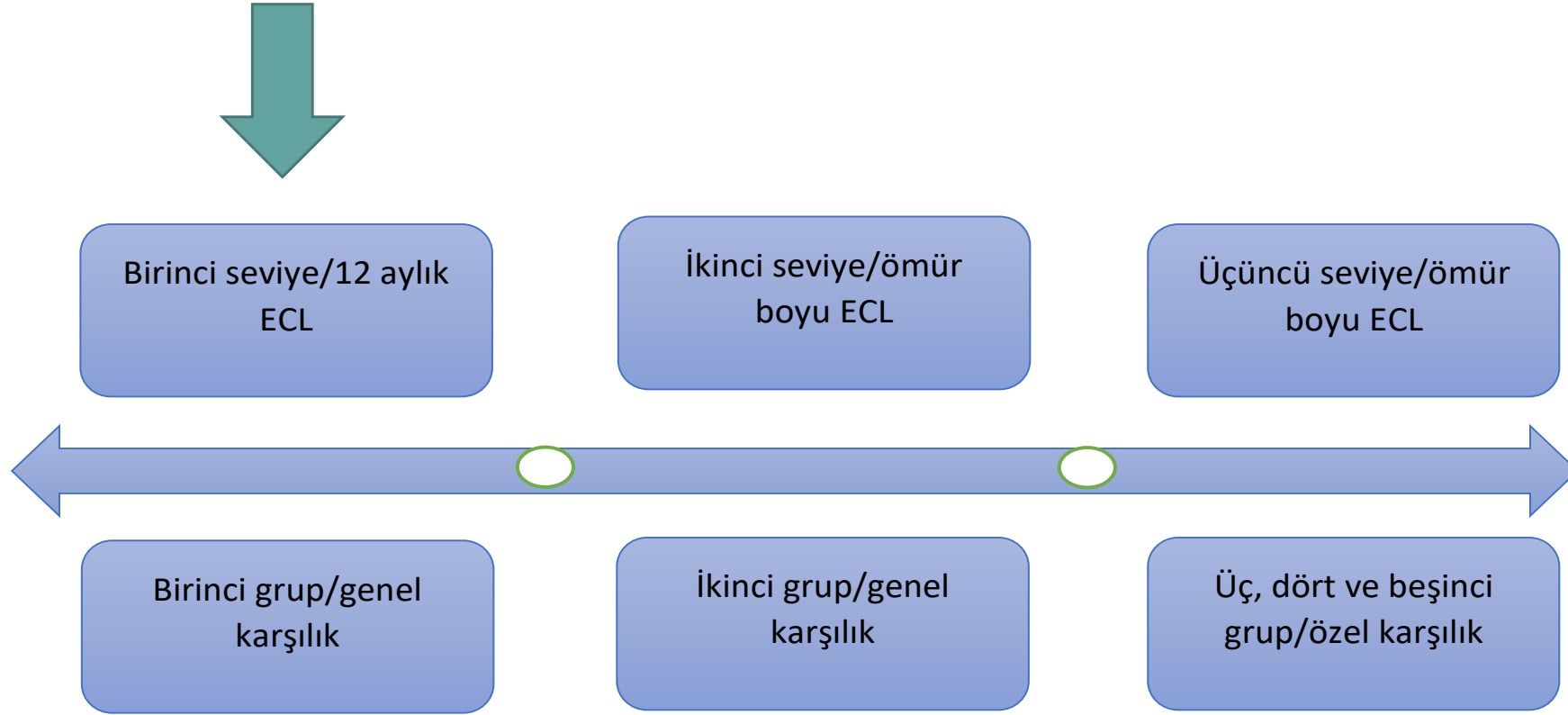
Nicel Etkiler

Karşılıklar Yönetmeliği uyarınca birinci ve ikinci grupta sınıflandırılan kredi ve diğer alacaklar için TFRS 9 doğrultusunda hesaplanacak karşılıkların mevcut karşılık tutarlarından ne derece farklılaşacağı bankanın:

- ✓ Portföy dağılımına (tüketici, KOBİ, ticari vb)
- ✓ Risk iştahına (agresif pazarlama, muhafazar yaklaşım)
- ✓ Teminatlandırma yapısına (teminat ile çalışma, teminatsız krediler)
- ✓ Tahsil kabiliyetine ve
- ✓ Alacaklarının ortalama vadesine

göre değişkenlik gösterecektir.

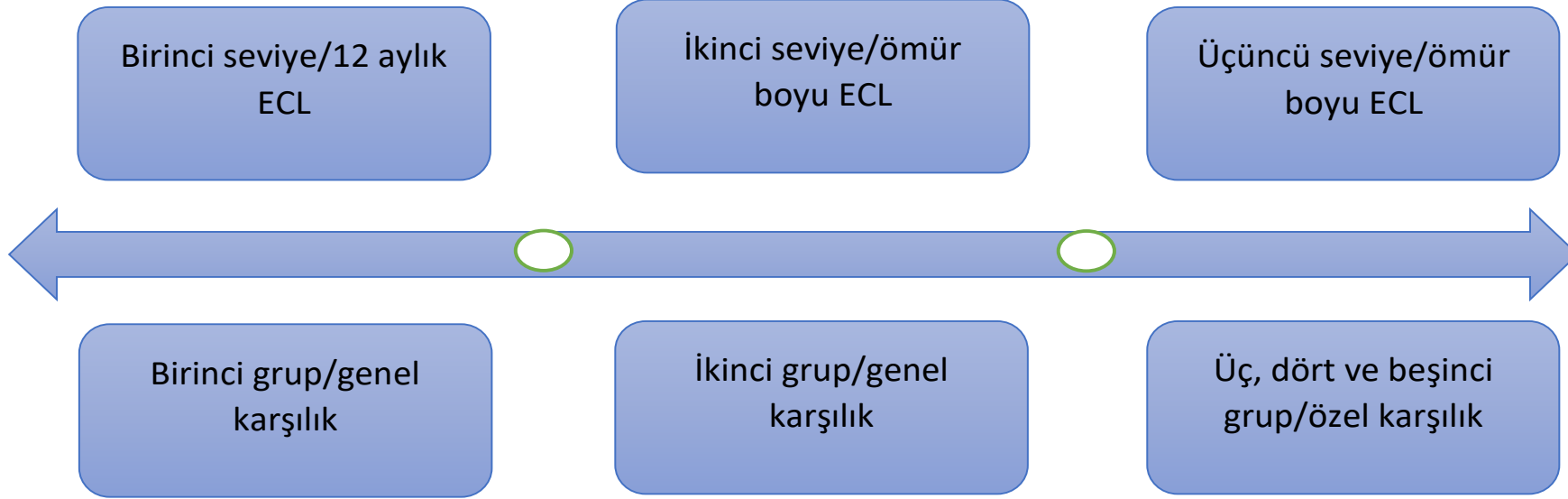
Nicel Etkiler

Nicel Etkiler

Karşılıklar yönetmeliği	TFRS 9	Etki
%1 / %0,2	Düşük PD ve LGD değerleri	≈
Teminat dahil tahsilat beklentileri dikkate alınmamakta	Teminat dahil tüm tahsilat beklentileri dikkate alınmak durumunda	↓
İstisnalar var	İstisna yok	↑

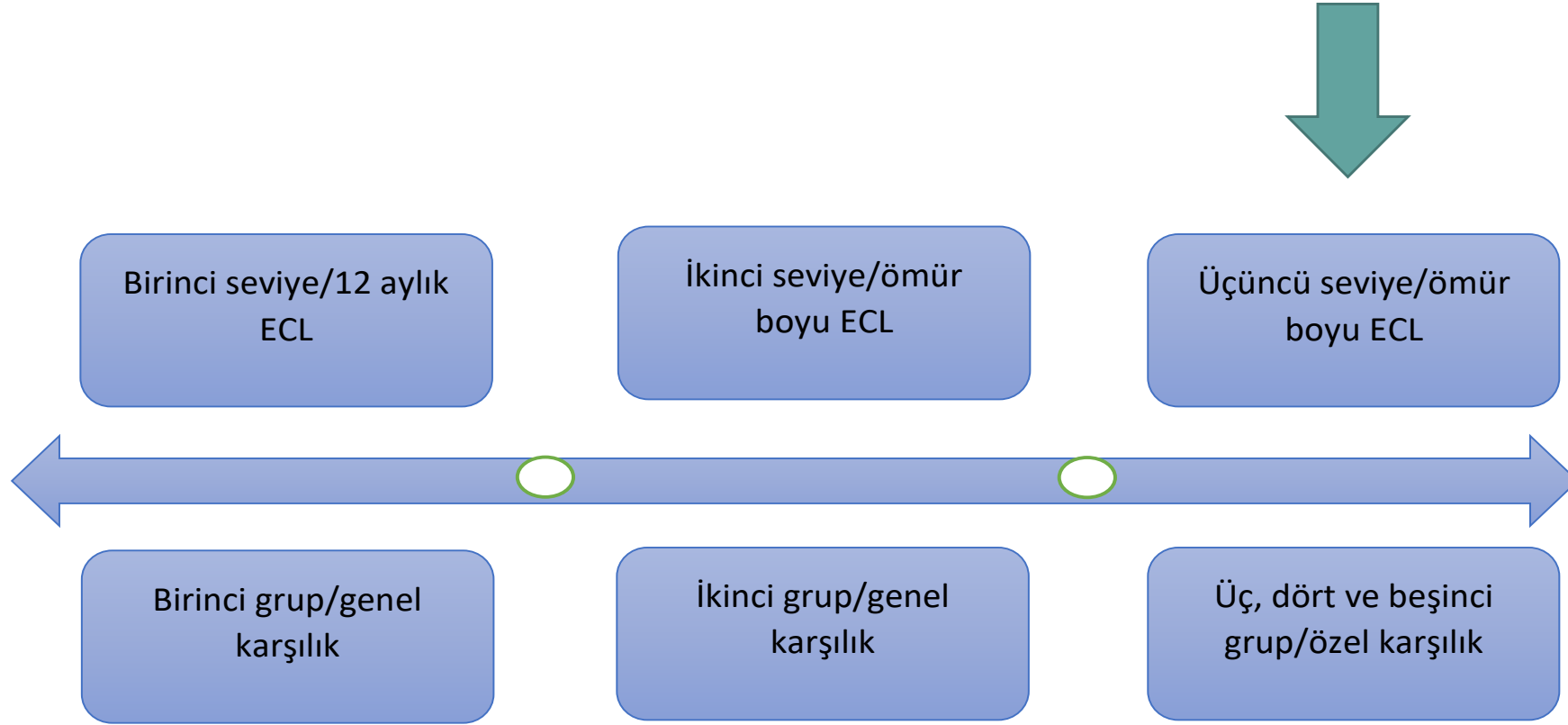
Nicel Etkiler

Nicel Etkiler

Karşılıklar yönetmeliği	TFRS 9	Etki
%2 / %0,4	Yüksek PD ve LGD değerleri	↑
Teminat dahil tahsilat beklentileri dikkate alınmamakta	Teminat dahil tüm tahsilat beklentileri dikkate alınmak durumunda	↓
Sadece gecikme bilgisi dikkate alınmakta	MDİYB	↑

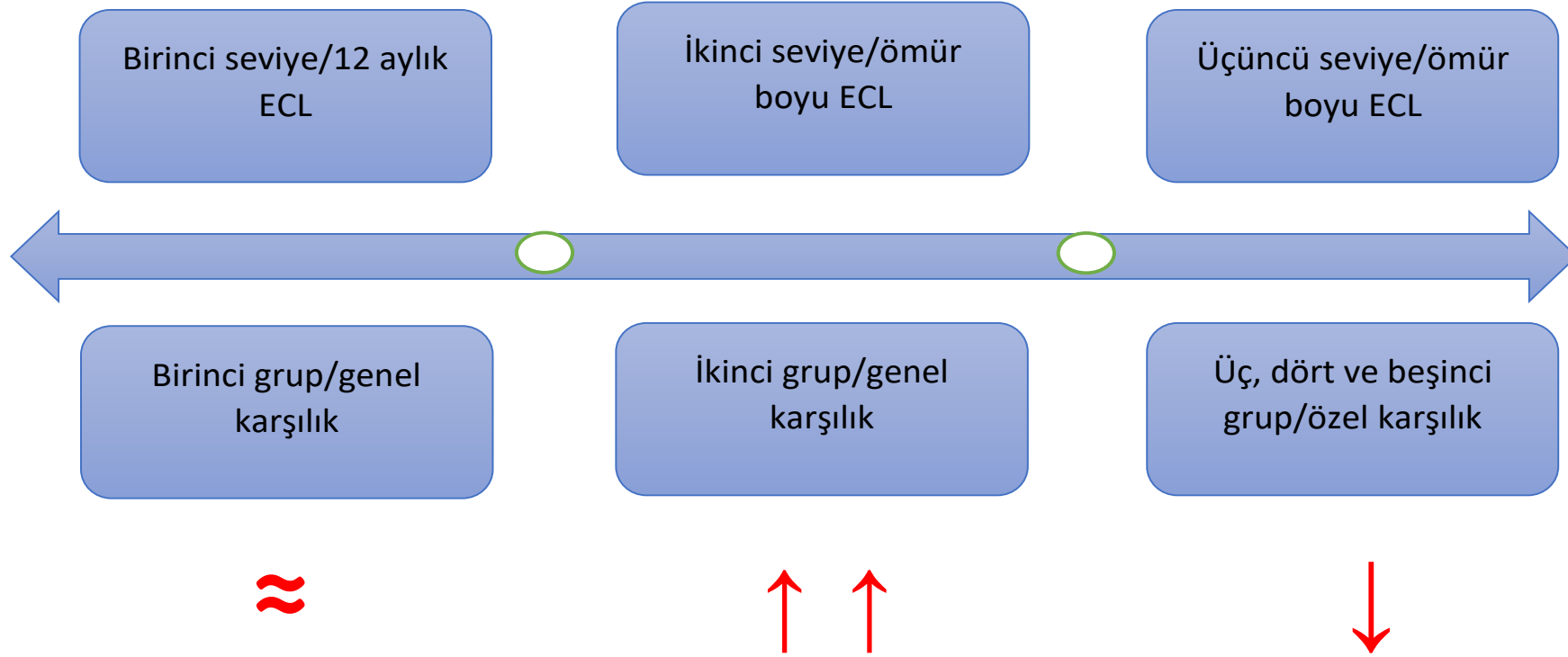
Nicel Etkiler

Nicel Etkiler

Karşılıklar yönetmeliği	TFRS 9	Etki
3. Grup asgari %20 4. Grup asgari %50 5. Grup %100	Yüksek LGD değeri	↓
Teminatlar belirli oranlarda dikkate alınabilmekte	Teminat dahil tüm tahsilat beklentileri dikkate alınmak durumunda	↓
Sadece gecikme bilgisi dikkate alınmakta	MDİYB	↑

Nicel Etkiler

- TFRS 9, Değer Düşüklüğü Hükümleri
- TFRS 9 & Karşılıklar Yönetmeliği
- TFRS 9 & BASEL
- Modellerde Dikkate Alınması Gereken Hususlar
- Değerlendirme
- Beklentiler

Beklentiler

Temerrüdün Tanımlanması

Kredi Riskinde Meydana Gelen Önemli Artışlara İlişkin Standart Göstergeler Belirlenmesi

Kayıttan düşme (write-off)

Stokta yer alan, tahsilat beklentisi bulunmayan; ancak VUK hükümleri uyarınca finansal tablo dışı bırakılmamış olan finansal varlıklar için reeskont uygulanmaması, faiz tahakkuk ettirilmemesi ve bu varlıkların kur değerlemesine tabi tutulmaması

Kamu kurum ve kuruluşlarından olan alacaklar için kredi zarar karşılığı hesaplanmasında rehberlik sağlanması

Konsolidasyon kapsamına giren diğer finansal kuruluşların TFRS 9 uyarınca gerekli altyapıyı kurup, uygun modelleri oluşturmalarının zaman alacağı ve bu sebeple TFRS 9'a geçiş aşamasında banka ortalama verileri, genel kabul görmüş asgari oranlar veya iştiraklerin kendi mevzuatlarına göre belirlenen oranlar gibi basitleştirilmiş yaklaşımlar uyarınca beklenen kredi zarar karşılığı hesaplamaları

Dinlediğiniz için teŝekkür ederim

 0312 253 55 55 (dahili: 1094)

 ercan.avul@kgk.gov.tr